

Notat fra styret til årsmøtet om tilfluktsrom på velets «område»

Hvorfor har styret undersøkt denne saken?

Årsmøtet 2022 bad styret «samle informasjon» om *Tilfluktsrommene*

Dette ble igjen løftet fram som et tema styret bør adressere. Saken har vært diskutert flere ganger tidligere. Rommene er i dag i elendig forfatning og nok dels helseskadelige og farlige å oppholde seg i. Det finnes en del informasjon fra byggingen og styret oppfordres til å samle dette.

Tidligere årsmøter i HVB har debattert eierforhold og ev. utbedring av tilfluktsrom. Årsmøtet (i2003) fastslo at velet ikke har ansvar for tilfluktsrommene, men at disse eies av enkelte boliger som ligger i «velets område». Men altså ikke alle. Derfor ble tilfluktsrommene tatt ut av listen over oppgaver velet skulle befatte seg med. Rommene er uegna til formålet de er bygget for og må anses som helsefarlige å oppholde seg i.

Vedtektenes paragraf 1 lyder i dag:

Vellets formål er å ivareta medlemmenes felles eiendommer og interesser og søke gjennomført tiltak til beste for alle som er bosatt innen velområdet. Rettigheter og plikter i tilknytning til de enkelte delområdene i vellet, som garasjeanlegg, tilfluktsrom, private veier og friarealer tilligger eierne av disse og ikke vellet.

Informasjonsinnhenting det siste året

Snakket med beboere som har bodd her siden starten:

Inntrykk at Velforeningen beskjeftiget seg med rommene den første perioden

At arbeidet etter hvert ble organisert med kontaktpersoner

At arbeidet ble tatt på alvor, og at det var jevnlig inspeksjoner

Referat fra årsmøtet 1982 viser til at ordningen nå fungerer tilfredsstillende

Spørsmål til eventuell videre avklaring

- Hvilke tomtenumre korresponderer med hvilke adresser i området?
Vi tror dette lar seg gjøre.
- Hvem har det juridiske ansvaret for hvert tilfluktsrom?

Hva var gjeldende i 1970 – og de første tiåra etter opprettelsen av Grav-feltet?

Litt om grunnlaget for bygging av tilfluktsrom

Det er 4 tilfluktsrom i «velets område»: 3 i TGV og 1 i FTV, alle i elendig forfatning. Alt tyder på at tilfluktsrommene som ble bygd er beregnet på/skulle kunne benyttes av en del beboere – altså ikke alle. Det fremkommer av oversikter fra 1980 med henvisning til tomtenumre. (Styret har ikke funnet konkret hvilke adresser dette er)

Etter hvert - rundt 1990?

Det ble konstatert vann og fuktproblemer i ett/flere rom.

Årsmøte 1991. «... må åpenbart utbedres, og utgiftene bestrides av de som sogner til de respektive rom»

Det kan synes om at det etter hvert ble enighet om å la dem forfalle, uten at styret har funnet noe skriftlig om dette.

Hvordan har dette regelverket utviklet seg de siste åra? Ny modell for beskyttelse av befolkningen

3. mars 2021 vedtok Stortinget at vi må finne ut hvordan tilfluktsrommene skal benyttes og holdes i stand fremover i tilfelle kriser. Det var DSB som fikk oppdraget.

Regjeringen har gitt DSB i oppdrag å vurdere og foreslå kriterier for trygge oppholdssteder for befolkningen ved evakuering. Forprosjektet, som skal leveres i løpet av 2022, vurderer blant annet hvilke scenarier som skal ligge til grunn for utredningen. Arbeidet skal ses i sammenheng med videreutvikling av evakueringsplaner og mobilbasert varsling, der folk får viktig informasjon i en nødsituasjon rett på mobilen.

Hva kan og bør gjøres fremover?

Styret vil heretter bruke ordet bruksrett i denne saken, både internt og i kontakt med offentlige myndigheter og etater. Slik vi ser det er det ikke styrets oppgave eller mandat å mene sterkt om denne saken.

VEDLEGG:

Hva er private tilfluktsrom (Sivilforsvaret)?

Private tilfluktsrom er for personer som oppholder seg på eiendommen eller i bygget. Eksempel på private tilfluktsrom er kontorbygninger, skoler, barnehager, borettslag, bedrifter, butikker og hoteller. Det er derfor ikke

ønskelig at andre som oppholder utenfor eiendommen skal søke dekning der. Private tilfluktsrom er bygget på byggherrens regning.

Eier av bygget har ansvaret for å vedlikeholde rommet i fred og klargjøre og drifte rommet ved beredskap. Det skal være skiltet til tilfluktsrommet inne i bygget. Det er cirka 19 000 private tilfluktsrom med cirka 2,2 millioner plasser. Lister over private tilfluktsrom gis kun ut til myndigheter med tjenstlige behov og er merket med unntatt offentligheten jf. offentleglova § 21.

Hvor mye vil det koste å ruste opp alle tilfluktsrommene i Norge?

Det er betydelige summer. Vi snakker milliardbeløp, men DSB har ikke nøyaktig oversikt over hva dette vil koste. Det vil blant annet avhenge av teknisk tilstand, hastigheten og omfanget på en slik oppgradering.

Utdrag fra FFI-rapporten (om tilfluktsrom)

Tilfluktsrom har en betydelig evne til å beskytte mot kjernefysiske angrep og mot kjemiske og biologiske våpen. Dette er hovedargumentet for å beholde dem. Men mange er usikre på hvor deres nærmeste tilfluktsrom befinner seg. Tilfluktsrom i skolebygg kan brukes under andre farlige situasjoner, som for eksempel skoleskytinger. Gitt tilstanden til tilfluktsromordningen i dag, er ikke tilfluktsrom et troverdig tiltak som kan gi befolkningen en tilstrekkelig grad av beskyttelse under en væpnet konflikt.

Verneevnen er til stede, men den er ikke god nok. Det er flere mangler ved tilfluktsromordningen som underbygger denne påstanden, og de er primært fordelt på tre hovedområder:

- Tilfluktsrommenes mekaniske eller fysiske tilstand.
- Planverk, som gir retningslinjer på hvordan tilfluktsrommene settes i stand ved bruk.
- Organisasjon, som beskriver ivaretagelsen av vedlikehold og drift i fredstid og under beredskap.

Det er en svakhet at det ikke finnes noe apparat som tar seg av sivilbefolkningen når de skal ut av tilfluktsrommene etter et angrep. Det ser ut som sivilbefolkningen er overlatt til seg selv etter at den seks timer lange oppholdstiden er over.

Flere eiere av tilfluktsrom tror at det er Sivilforsvaret som skal vedlikeholde dem – når det de selv er ansvarlige.

Den siste evalueringen av dagens portefølje av tilfluktsrom som er utført, ble gjort i årene frem til 2013. I perioden mellom 2008 og 2013 utførte DSB, i samarbeid med Norconsult AS, en tilsynsrunde av et utvalg offentlige tilfluktsrom i Norge. **Ingen tilsvarende tilsynsrunde ble utført av private tilfluktsrom**, men DSB konkluderte med at resultatene fra evalueringen var mulig å generalisere til å gjelde hele tilfluktsromporteføljen.

De tok i betraktning at det er lite som skiller eiere av offentlige og private tilfluktsrom når det gjelder vedlikehold og drift, i tillegg til konferering med de ulike sivilforsvarsdistriktene hvor man innhentet kunnskap om deres erfaringer ved gjennomgang av private tilfluktsrom. Evalueringsrapporten konkluderte med at 10 % av dagens tilfluktsrom er av det som defineres som i utmerket stand, 50 % av rommene er i bra stand, og de siste 40 % er av dårlig kvalitet. Det fremgår også av evalueringsrapporten at omkring 15 % av dagens portefølje er 48-rom. Som nevnt tidligere, kan ikke 48-rommene regnes som fullverdige tilfluktsrom, da de ikke ble bygget til å ha tilsvarende beskyttelsesevne. Noen av rommene har blitt oppgradert etter krav fra senere forskrifter etter sin ferdigstilling, men de fleste er bygningsmessig svakere og dårligere utstyrt enn rom bygget senere. I tillegg medfører alderen på 48-rommene at de har flere feil og mangler enn for de nyere kategorier av rom.

I tilfluktsrom der feil og mangler ble påpekt, gikk de i all hovedsak ut på

- Manglende drifts- og klargjøringsinstrukser
- Manglende kompetanse/opplæring av driftspersonell
- Manglende vedlikeholdsrutiner, rustskader
- Bygningsmessige endringer som ikke er tatt med i reviderte instrukser
- Manglende lysutstyr
- Manglende opprydding

Det anslås at et tilfluktsrom har en gjennomsnittlig levetid på omkring 50 år. Dette innebærer at mange tilfluktsrom som ble bygget etter «1966-forskriften», nærmer seg denne alderen snart.

Kilde: FFI-rapporten «Vurdering av samfunnets behov for sivile beskyttelsestiltak»